



האגף לשימור קרקע וניקוז
משרד החקלאות ופיתוח הכפר

ניהול סיכוני שטפונות בישראל

לוועדת הכלכלה של הכנסת - 16.11.21

ערן אטינגר, סמנכ"ל ניהול משאבי סביבה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר







ינואר 2020 - מטוסי קרב טובעים בבסיס חצור המוצף



שכונות ותיקות מוצפות שוב ושוב: נהריה,
רעננה, שכונות דרום ת"א





**פרויקטי פיתוח תקועים: שדה דב,
מסילה רביעית, פרויקט הלגונה
באילת, שכונות מגורים באור יהודה**



סחף קרקע חקלאית



נתוני מפתח

<p>2.5 מיליארד ש"ח</p> <p>סך הפיצויים ששיקמו חברות הביטוח למבוטחיהן בגין נזקי שיטפונות בשנים 2010 - 2021.</p>	<p>132 מיליון איש</p> <p>מספר האנשים בעולם הצפויים להיפגע מנזקי שיטפונות בכל שנה עד שנת 2030.</p>	<p>1,133%</p> <p>שיעור הגידול במספר השיטפונות בעולם בשנים 1971 - 2019.</p>	<p>49%</p> <p>שיעור השיטפונות מכלל אסונות הטבע שאירעו בשנת 2019.</p>
<p>347 מיליון ש"ח</p> <p>סך ההכנסות הצפויות לכלל רשויות הניקוז לשנת 2020.</p>	<p>6-כ מיליארד ש"ח</p> <p>סך עלות פרויקטי הניקוז הנדרשים בישראל.</p>	<p>55 מיליון ש"ח</p> <p>התמיכה השנתית של משרד החקלאות בפרויקטים של ניקוז בשנים 2013 - 2020.</p>	<p>11</p> <p>רשויות ניקוז שתפקידן לפעול לניקוזו של התחום שעליו הן הופקדו.</p>
<p>702-כ מיליון ש"ח</p> <p>סכום התביעות הפתוחות שהוגשו נגד רשויות הניקוז בשנים 2013 - 2020.</p>	<p>243</p> <p>תחנות הידרומטריות פעילות.</p>	<p>2.4 מיליון ש"ח</p> <p>העלות הנדרשת להפעלת המרכז לחיזוי שיטפונות לשנה.</p>	<p>200 - 160 מיליון ש"ח</p> <p>אומדן עלות יישומה של תוכנית מיוני 2019 להגנה על בסיס חצור מפני נזקי הצפות.</p>



האתגר



- הציבור בישראל סובל מנזקי שיטפונות והצפות חוזרים ונשנים, בכל שנה – נזק רב לרכוש, לתשתיות, לקרקע חקלאית לפעילות כלכלית, לחיי אדם;
- תכניות פיתוח ודיור מתעכבות עקב בעיות ניקוז;
- פגיעה בחוסן ותחושת הביטחון של האזרחים;

מאפייני הסיכון – נזקי

הצפות

הסיכון והנזק הם
תולדה של החלטות
אנושיות

שיטפונות הם
תופעה טבעית בלתי
נמנעת (חלק ממחזור
המים בטבע)

ניתן לצמצם מהותית
את הנזק באמצעות
ניהול סיכונים
מושכל;

האתגר צפוי
להתגבר, עקב פיתוח
אינטנסיבי ושינויי
אקלים



HORIZONS FLOODING © March 17, 2016

Why are so many people still living on flood plains?

By Guy Michaels



מדוע זה קורה?

- בינוי ופיתוח נרחבים-שטח מחלחל הופך לשטח אטום;
- שינויי אקלים, יותר אירועי קיצון;
- הזנחה רבת שנים- פער תקציבי מהותי בין משאבים לצרכים;
- תשתית רגולטורית מיושנת;

OECD 2016:

התופעה צפויה להחמיר:

א. הקצנה במזג האויר

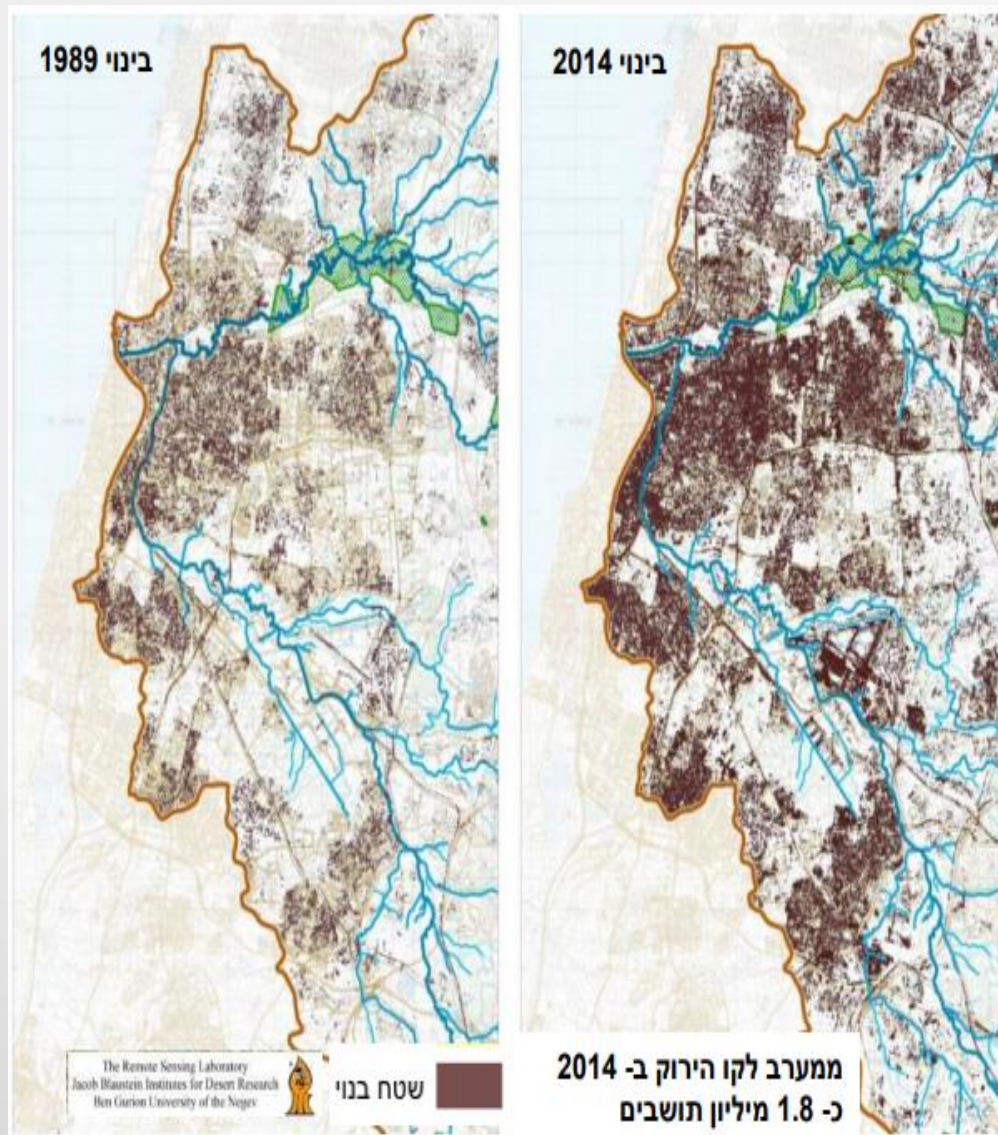
ב. בינוי ופיתוח מתרחבים



Financial Management of Flood Risk



אגן האיילון: הבינוי מצמצם שטחים פתוחים מחלחלים



התרחבות השטח הבנוי של מטרופולין באר-שבע 1984-2016

השטח המחלחל הצטמצם ב 46%



באר
שבע

עומר

תל
שבע



אז מה צריך לעשות?

החלטת ממשלה מיום 2.8.21:

1. הגדלת תקציבים – שר האוצר, שר החקלאות
ורמ"י;

2. תיקון חוק הניקוז;

3. קידום תכנית מתאר לניהול סיכוני שטפונות;

4. הכנת תכניות לניהול סיכונים;

5. הכנת תכנית לאומית- משרד ראש הממשלה;

כבר יש התקדמות

תכניות
לניהול
סיכונים

תקציבים
לרשויות
הניקוז

חיזוי
שטפונות

תכנית
מתאר
ארצית

תיקון חוק
הניקוז

תכנית
לאומית-
משרד
רוה"מ

הגדלת התקציבים – ביצוע פרויקטים על ידי-רשויות הניקוז

9.0 מש"ח להגנה ופיתוח
באילת



18 מש"ח להגנה ופיתוח
בעיר יבנה



4.5 מש"ח להגנה על
דבוריה



50 מש"ח להגנה ופיתוח
במפרץ חיפה





הגישה האגנית המשלבת גם צמצום נזקי הצפות
וגם שיקום נחלים והחזרת הנחלים לציבור
ולקהילות



חוק הניקוז 1957



- אחריות כוללת : שר החקלאות (שר הפנים, שר האוצר, הגני"ס);
- אחריות ביצוע: 11 רשויות ניקוז (תאגידי סטטוטוריים);
- לכל רשות אגן ניקוז שהיא אחראית עליו;
- [אחריות הרשויות המקומיות למערכות הניקוז העירוניות]
- רשויות הניקוז הן גם רשויות נחל;

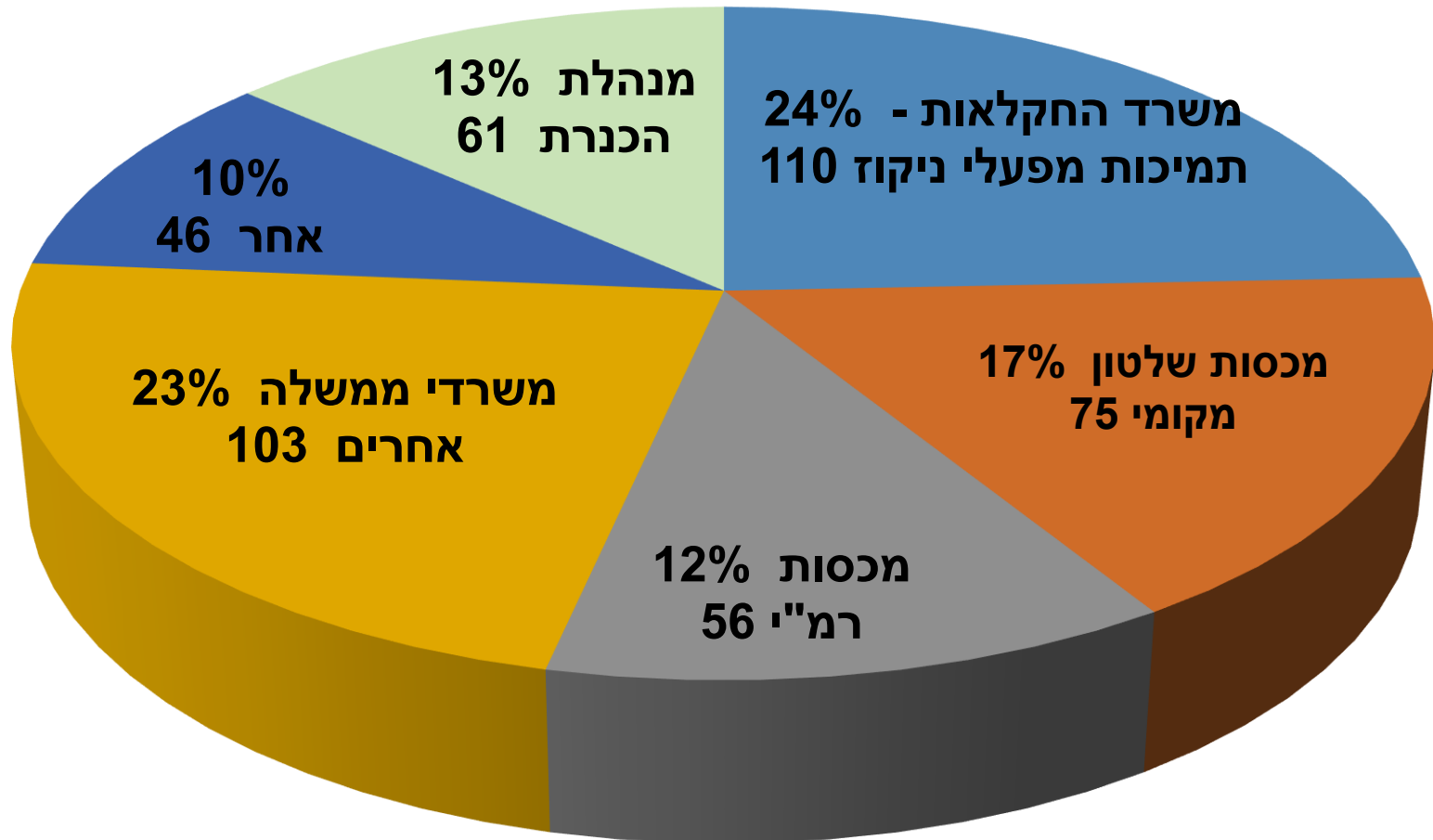
דירקטוריון:

נציגי הרשויות המקומיות (רוב)

נציגי ממשלה 3 : חקלאות, בריאות, הגנת הסביבה.

מקורות התקציב של רשויות הניקוז

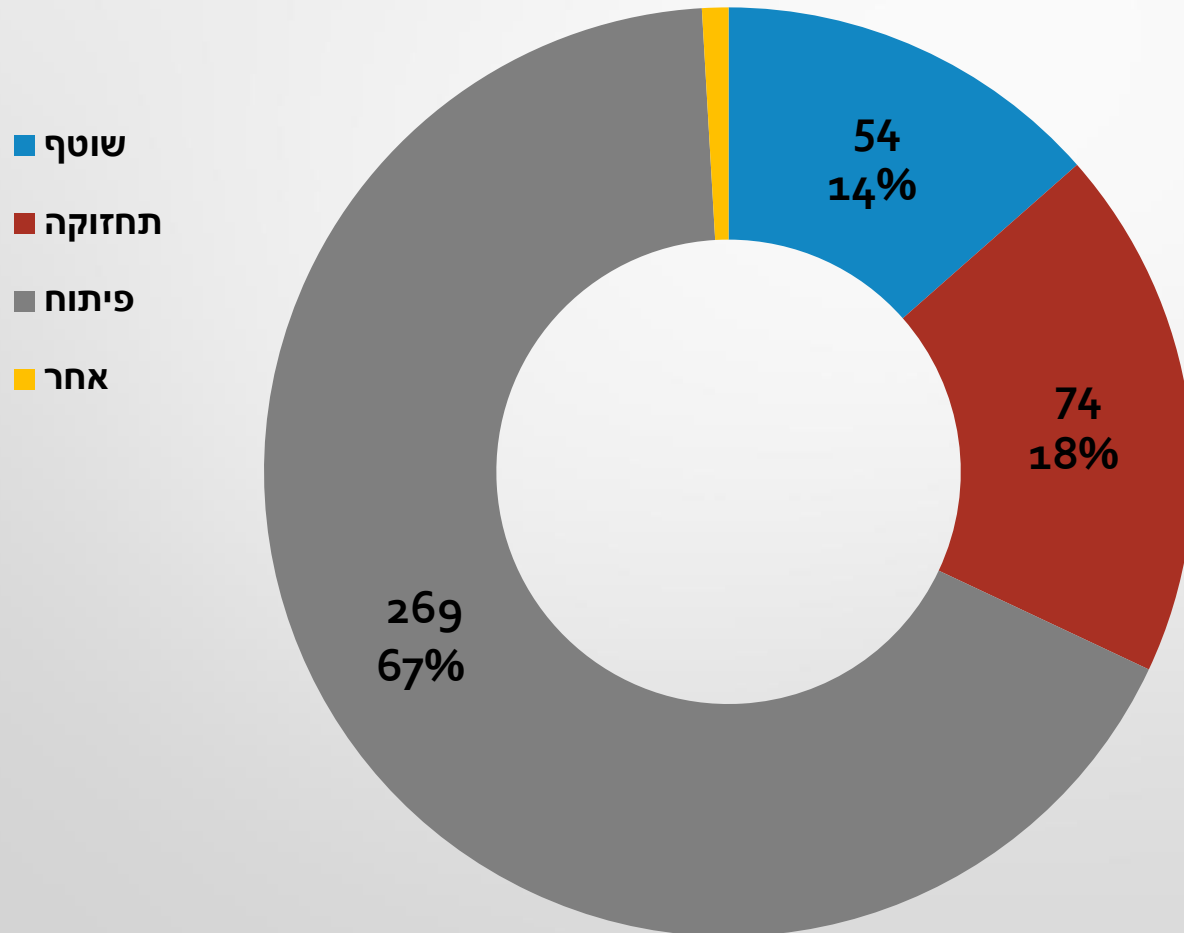
שנת 2021 (מלש"ח ואחוזים)



מימון: 80% ממשלה. 20% רשויות מקומיות

תקציב שוטף+ תחזוקה = 128 מש"ח - רמ"י ורשויות
מקומיות ("מכסות ניקוז")

תקציבי פיתוח – 269 מש"ח - ממשלה



עיקרי התיקונים בהצעת החוק-צעד

משלים להגדלת התקציבים

הערות	התיקון/הפיתרון	מצב קיים	סעיף בחוק המתקן	נושא/תועלת
		תיקונים והגדרות טכניות.	1-9	הגדרות וסעיפים טכניים
	לא יהיה כפל גביה. יבחר מסלול אחד: או ארנונת ניקוז או מכסות ניקוז.	לפי הנוסח הנוכחי רשות ניקוז יכולה לכאורה לגבות מאותו גוף בשני מסלולי גביה: מכסות ניקוז וארנונת ניקוז.	10(א)(1)	מניעת כפל גבייה
	לא יהיה צורך בהחלטת ממשלה, ורשויות הניקוז יוכלו לקבל את המכסות ישירות מרמ"י.	כיום יש צורך בהחלטת ממשלה כדי שרמ"י יעבירו את מכסות הניקוז לרשויות הניקוז. כל שנה נוצר עיכוב בהעברת המימון.	10(א)(2)	מניעת עיכוב בהעברת תקציבים שוטפים של רמ"י לרשויות הניקוז
ההחלטה תהיה טעונה התייעצות עם מועצת הניקוז ולאחר שמיעת רשות הניקוז הרלוונטית.	לשר החקלאות תהיה סמכות להעביר עד 20% ממכסות רמ"י לרשות ניקוז מסוימת, לטובת תקציב הפיתוח הכולל	רמ"י מעבירים כל שנה כ- 55 מש"ח לטובת צרכים שוטפים של רשויות הניקוז. לא בכל הרשויות יש צורך בכל הסכום.	10(ב)	הגדלת תקציבי פיתוח פרויקטים - העברת חלק ממכסות רמ"י משוטף לטובת פיתוח
	תהיה לשר סמכות להתריע על פגמים בהתנהלות, רשות הניקוז תגבש התייחסות.	כיום אין לשר החקלאות סמכויות לטפל במצבים בהם רשות הניקוז אינה מתפקדת או אינה מקדמת פרויקטים חשובים	13 (א)49	התמודדות עם מצבי כשל - הענקת סמכויות לשר החקלאות
הסמכות טעונה התייעצות עם מועצת הניקוז, מנימוקים שירשמו ובתנאי שלא יהיה בכך כדי לפגוע במילוי תפקידי רשות הניקוז המבצעת ותוך הקצאת משאבים מתאימים	במקרים מיוחדים תהיה סמכות להטיל לקדם פרויקט ניקוז בעל חשיבות ציבורית חיונית על רשות ניקוז שהפרויקט אינו נמצא בשטחה.	כיום, רשויות הניקוז מוגבלות לפעילות באיזור הגיאוגרפי עליו הן אחראיות.	49(ד)	חיזוק היכולת לבצע פרויקטי ניקוז לאומיים באמצעות רשויות הניקוז
טעון הסכמה של הגוף הציבורי ורק אם אין רשות ניקוז מתאימה	תהיה סמכות להטיל ביצוע פרויקט ניקוז על גוף ציבורי שאינו רשות ניקוז	כיום, רק רשויות הניקוז יכולות לבצע פרויקטי ניקוז	49(ה)	חיזוק היכולת לבצע פרויקטי ניקוז באמצעות גופים נוספים
מיועד למקרים חריגים (הפגמים פוגעים באופן מהותי ומתמשך ביכולת הרשות לבצע את חובותיה), לאחר שימוע והתייעצות. מוגבל ל- 12 חודשים+12.	במצבים חריגים של אי תפקוד תהיה סמכות למנות "מנהל מיוחד" לתקופה של שנה עד למינוי מנכ"ל חדש קבוע	כיום, אם רשות ניקוז כושלת, אין כלים ממשיים לרגולטור	14 (א)49	סמכות למנות "מנהל מיוחד" במקום מנכ"ל רשות הניקוז המכהן (כמו ועדה קרואה ברשויות מקומיות)

תהליך הדרגתי ומבוקר של תיקון פגמים –

- פנית הרגולטור לרשות הניקוז – התראה על פגמים;
- תגובת רשות הניקוז ומתן מענה;
- אם לא ניתן מענה מספק + מדובר במקרה חריג של "הפגמים פוגעים באופן קשה ומתמשך ביכולת הרשות לבצע את חובותיה"
- שימוע
- נימוקים שירשמו
- התייעצות עם מועצת הניקוז
- החלטה על השעיית מנכ"ל+ועדת הנהלה מייעצת
- מינוי המנהל המיוחד מוגבל לשנה +שנה

ביצוע פרויקט בעל חשיבות ציבורית מיוחדת

האופציה המועדפת – רשות הניקוז שבשטחה נמצא הפרויקט;

הרשות הטריטוריאלית אינה מבצעת – תהיה סמכות להטיל הביצוע על רשות ניקוז אחרת + מימון הפרוייקט;

אין רשות ניקוז אחרת – הפרויקט יבוצע על ידי גוף ציבורי אחר – בהסכמת אותו גוף;

הגדלת תקציבי הפיתוח - סמכות להעביר עד 20%
ממכסות רמ"י מהתקציב השוטף לתקציבי הפיתוח

- מכסות רמ"י משולמות לפי שטח הרשות;
- יש רשויות ניקוז עם שטח מדינה גדול מאוד וצרכי ניקוז מועטים;
- המטרה: הגדלת תקציבי הפיתוח במקומות הנדרשים;
- הדרך: סמכות להסיט עד 20% ממכסת רמ"י של רשות ניקוז מסוימת לטובת תקציבי הפיתוח;
- תקציבי הפיתוח יוקצו על בסיס פרמטרים מקצועיים בכל הארץ;
- ההסטה תבוצע רק לאחר שמיעת רשות הניקוז הרלוונטית;

